

N. Ziya Bakırcıoğlu

ÖMER SEYFEDDİN
SEÇME HİKÂYESLER
I

YAYIN NU: 590
EDEBÎ ESERLER: 263

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-975-437-506-0

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım: 2005

15. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Kapak Tasarımı: Zafer Yılmaz

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: ÇINAR MATBAACILIK VE YAY. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad. Ata Han No:34 K:5

Bağcılar / İSTANBUL Tel: (0212) 628 96 00

Sertifika No: 45103

İstanbul- 2021

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İÇİNDEKİLER

Ömer Seyfeddin ve Hikâyeleri / 7

•

Yalnız Efe/ 13

•

Kaşığı/ 19

•

And/ 24

•

Falaka/ 32

•

Gizli Mâbed/ 40

•

Diyet/ 50

•

Nâdân/ 62

•

Teselli/ 69

•

Fon Sadriřtayn'ın Karısı/ 78

•

Fon Sadriřtayn'ın Oğlu/ 93

•

Perili Kõřk/ 110

•

Kurbađa Duası/ 118

•

Keramet/ 126

Yüzakı/ 129

•

Mermer Tezgâh/ 133

•

Rüşvet/ 144

•

Yüksek Ökçeler/ 148

Ömer Seyfeddin ve Hikâyeleri

11 Mart 1884'te Gönen'de doğdu. Babası, aslen Kafkas Türklerinden Ömer Şevki Bey, annesi İsfendiyaroğullarınan Fatma Hanımdır. Çok küçük yaşta okula başladı. Bir süre Gönen'de mahal- le mektebinde okudu. Daha sonra babasının Ayancık'a nakledilmesi üzerine burada sıbyan mektebine devam etti.

1892'de annesi ile birlikte İstanbul'a geldiler. Aksaray Yusufpa- şa'daki özel Mekteb-i Osmanî'ye kaydedildi. Burada bir yıl okudu.

1893'de Eyüp'teki Askerî Baytar Rüştiyesi'ne (ortaokuluna) nak- ledildi.

1896'da bu okuldan mezun oldu. Aynı yıl Edirne Askerî İdadi- si'ne (Lisesine) kaydolundu. Edebiyata ilgisi bu okuldayken başladı. Bir taraftan Tanzimat ve Servet-i Fünûn edebiyatlarının önemli şair ve yazarlarını okuyor, diğer yandan kendisi de ufak tefek denemeler yapıyordu.

1900 yılında Askerî Lise'den mezun olarak İstanbul'a geldi; Mek- teb-i Harbiye-i Şâhâne'ye (Kara Harp Okuluna) girdi.

1901 İlk şiirini Mecmua-yı Edebiye'de neşretti.

1903'te mülâzım-ı sâni (asteğmen-teğmen) rütbesiyle Harp Okulu'ndan mezun oldu. İzmir'e tayin edildi. Kuşadası'nda da görev yaptı. Halit Ziya Uşaklıgil ve Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun da içinde buldukları topluluğa katıldı. Onların dil ve edebiyat görüş- lerini benimsemekle birlikte, bu toplantı ve ilişkilerden çok fayda- landığı söylenebilir.

1909'da mülâzım-ı evvel (üsteğmen) oldu ve Selânik'e tayin

edildi. Bu bölgede, Osmanlı Devleti'ne karşı ayaklanma halinde bulunan Balkan kavimlerinden haydut, çeteci ve komitacılarla mücadele etti. Türklerin uğradıkları haksızlık ve zulümleri hikâyelerinde anlatmıştır. Bu zulümler, ondaki milliyet duygusunu bir milli şuur haline getirmiştir. Bu arada Selanik ve İstanbul'da çıkan çeşitli dergilerde şiirler ve hikâyeler yayınladı. 17 Nisan 1909 'da Hareket Ordusu ile İstanbul'a geldi.

1911'de askerlikten ayrılarak Selânik'e yerleşti. Kendisini tamamen edebiyat çalışmalarına vermek istiyordu. Ali Canip Yöntemle birlikte Genç Kalemler dergisini çıkarmaya başladı. "Yeni Lisan-Millî Edebiyat" başlıklı makalesi bu dergide yayınlanmıştır.

8 Ekim 1912'de Balkan Savaşı'nın başlaması üzerine yeniden orduya çağrıldı. Sırp ve Yunan cephesinde savaştı.

20 Ocak 1913'te Yanya savunması sırasında Yunanlılar'a esir düştü. On ay kadar bir esir kampında kaldı.

15 Kasım 1913'te esaretten kurtularak İstanbul'a geldi, ikinci defa askerlikten ayrılarak sivil hayata ve yazarlığa döndü. Ömrünün sonuna kadar Kabataş Lisesi ve İstanbul Erkek Muallim Mektebi'ndeki edebiyat öğretmenliği görevini sürdürdü.

1915 yılı sonlarında evlendi.

1917'de Yeni Mecmua'yı çıkarmaya başladı. 29 hikâyesi bu dergide yayınlanmıştır. Aynı yıl içinde bir Şairler Derneği kurmaya teşebbüs etti ve Harbiye Nezareti'nin (Genelkurmay Başkanlığının) açtığı Savaş Edebiyatı kampanyasına katıldı.

1918'de evliliği sona erdi. Bu ayrılık, Ömer Seyfeddin'in çöküp dağılmasına sebep olan bir darbe idi. Aynı yıl Birinci Dünya Savaşı'nın bir millî felaket halini alan acı sonuçlarını da yaşadı.

6 Mart 1920'de Haydarpaşa Tıp Fakültesi hastahanesinde, şeker hastalığından hayata veda etti. Kadıköy'de Mahmutbaba mezarlığına defnedildi. Bu mezarlığın kaldırılması üzerine kabri Zincirlikuyu mezarlığına nakledilmiştir.

*

* *

Ömer Seyfeddin, Ali Canip ve Ziya Gökalp ile birlikte Yeni Lisan hareketinin hem bir savunucusu hem de uygulayıcısı idi. Onun hikâyeleri -özellikle 1911'den sonra yazdıkları- bugünün Türkçesine çok yakın bir sadelik gösterir.

“Yeni Lisan” makalesi Tanzimat Edebiyatında başlayan dilde sadeleşme hareketinin, Servet-i Fünûncular ve Fecr-i Âti edebiyatçıları tarafından tersine çevrilmesine (yani yeniden ağıdalı ve ağır bir dile dönüş) karşı adeta bir tepki olarak ortaya konulmuştur.

Ömer Seyfeddin bu makalesinde, özetle:

1. Arapça ve Farsça kurallarla yapılan fakat halk diline girmiş olanların dışındaki bütün tamlamalar atılacak;
2. Sadece Türkçe çoğul ekleri kullanılacak, Arapça ve Farsça çoğul yapan edat ve ekler kullanılmayacak;
3. Arapça ve Farsça edatlar da tamamen terkedilecek diyordu.

Ömer Seyfeddin, sadece, halk diline girmiş, halkın kullandığı ve anladığı Arapça ve Farsça tamlamaların, dilbilgisi kurallarının dışında, Türkçe'yi bir nevi egemenlik altına almış bulunan bu yabancı istilayı haklı olarak reddetmişti. Ömer Seyfeddin Tabî Türkçe'den yana idi.

İşte bu sebeptir ki o, hikâyelerinde bu savunduğu dil görüşüne çok yakın bir sadeliği benimsemişti. Yaşadığı dönemdeki konuşma dili ile yazı dili arasındaki farklılığın giderilerek, konuşma dilinin aynı zamanda edebî dil -yazı dili- haline getirilmesini isteyen Ömer Seyfeddin, hikâyelerinde bu görüşün de başarılı örneklerini vermiştir.

Kısaca, Ömer Seyfeddin, dili fakirleştirecek bir tasfiye hareketini onaylamayarak, dilimizin kurallarına uymak şartıyla Türkçeleşmiş her kelimeyi Türkçe saymış, güzel ve ince İstanbul şivesini yazı dili olarak kabul etmiş olmakla bugün bile geçerliliğini ve doğruluğunu koruyan bir dil anlayışı ortaya koymuştur.

Şiir, makale, piyes ve roman denemeleri de kaleme almış olmasına rağmen, Ömer Seyfeddin'in asıl kişiliği hikâye türünde kendisini gösterir.

O, Tanzimatla başlayıp Servet-i Fünûnla devam eden muhteva ve yapı bakımından batılı - özellikle Fransız- örneklerine benzeyen hikâyeciliği tam anlamıyla millileştirmiştir. Onun hikâyelerinin belli-başlı üç kaynağı vardır:

1. Çocukluk hatıraları... Özellikle Gönen'de ve Ayancık'ta geçen çocukluk yıllarına ait hatıra ve izlenimler And, Kaşağı, Falaka gibi güzel ve başarılı hikâyelerinde ifadesini bulur.

2. Balkanlarda görüp yaşadıkları... Sırp ve Yunan ayaklanmaları sırasında Balkan kavimlerinin milletimiz aleyhinde nasıl şiddetli bir kin ve intikam duyguları ile kışkırtıldığını, Türk egemenliğini kırmak ve Türk varlığını yok etmek, bağımsızlıklarına kavuşmak hırsları içinde nasıl vahşice davrandıklarını görmüştür. Bu gözlemler, onda bir milliyet şuru etrafında toplanmanın ve millî haklarımıza sahip çıkmanın ne derece gerekli ve hayatî olduğuna inandırmıştı. O, bu duygularını ve düşüncelerini de Bomba, Prima Türk Çocuğu, Başını Vermeyen Şehit, Aleko, Forsa gibi millî-destanî hikâyelerinde dile getirdi.

3. Ömer Seyfeddin'in hikâyelerinin üçüncü kaynağı da Balkanlar'da ve İstanbul'da gözlediği gündelik hayat sahneleridir. Yer yer mizah duygusu ile süslü olan bu hikâyelerde, Ömer Seyfeddin, bâtil inançları, zayıf karakterleri, ikiyüzlülük ve çıkarıcılık gibi kötü huyları dile getirmiştir.

Ömer Seyfeddin'in çok ve çabuk yazdığı söylenir. Bunun için de bütün hikâyeleri aynı değerde değildir. Bazı hikâyelerinin tekniği zayıftır. Tasvir sahnelerini gereğinden fazla uzatmıştır. Bütün bunlara rağmen 36 yıllık ömrünün sadece on yılını edebiyat çalışmalarına ayırabilmiş yazarın Türk dilinin tabii akışına kavuşması, millî edebiyat değerlerinin yeniden hayata geçirilmesi ve yeni Türk hikâyeciliğinin doğuşuna katkıları bakımından önemi ve hizmeti inkâr edilemez.

*

* *

Ömer Seyfeddin'in hikâyeleri ölümünden sonra kitaplaştırıldı. İlk derleme 1926 yılında Ali Canip Yöntem tarafından yapıldı. 1938'de Ahmet Halit Kitabevi, dokuz cilt halinde yayınladı. Bu basım 1950 yılında tekrarlandı. Şenay Kırhallı'nın seçmeleri 1970 'de MEB 1000 Temel Eser serisinden çıktı. Tahir Alangu'nun düzenlediği 11 ciltlik külliyat ise Rafet Zaimler yayınevi tarafından yayınlandı. (1962-64) Daha sonra Bilgi Yayınevi hikâyeleri temalarına göre düzenleyerek 8 ciltte topladı. (1970-1971) Son olarak Ötüken Neşriyat tarafından, yine konuları bakımından tasnif edilmiş olarak ve üç cilt halinde "Ömer Seyfeddin- Bütün Hikâyeleri" adıyla 1974 yılında yayınlandı.

Kaynaklar;

Yeni Türk Ansiklopedisi, C. 8, s. 2937-2941, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1985

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, C.7, s. 182-187, Dergâh Yayınevi, İstanbul 1990

Cevdet Kudret; *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman*, C. 2, Varlık Yayınları, İstanbul 1967

YALNIZ EFE

SABAHTAN BERİ yürüyorduk. Düşe kalka geçtiğimiz sarp keçi yolları bazen sel yarıkları içinde kayboluyor, bazen sık fundalıklardan ayrılarak, dibinde sivri sivri çam tepeleri görünen karanlık çukurlara sapıyordu. Ayı avına gidiyordum. Kılavuzum Kumdere köyünün en namlı nişancılarından. Beraber tırmanacağımız yüksek ormanlı dağların daha çok uzağındaydık. Vakit vakit ince bir yağmur sepeliyordu. Güneş yoktu. Nihayetsiz mor bir kubbeyi andıran dumanlı gökten fâniliğin geçmiş saatlerini hatırlatır gamlı guguk sesleri aksediyordu. Artık iyice yorulmuştum. Omuzumdaki martin gittikçe ağırlaşıyordu.

- Biraz dinlensek, -dedim.

Kılavuzum güldü. Onun kır çember sakallı şen çehresi pembeleşmişti.

- Kesildin mi? -diye sordu.

Sırtında çiftesiyle üç günlük yiyeceğimizden başka benim kebemi de taşıyan bu dinç köylüye yorgunluğumu söylemedim.

- Ha biraz gayret! -dedi-, yarın başına bir çikalım, oradan öte Akkovuk'a kadar yol iyidir.

- ...

Yarım saat daha tırmandık. Ayaklarımızın altından küçük taşlar, kireçli topraklar dökülüyordu.

Gayet büyük bir çam ağacının yanına gelince kılavuzum:

- İşte yarın başı! -dedi.

Yerler çamurdu. Çiseleyen yağmurun dallara çarpan damlaları derin bir fisiltı çıkarıyordu. Ben hemen çöktüm.

Çamın kalın gövdesine arkamı dayadım. Cebimden paketimi çıkardım, sırtından yükünü indiren ihtiyar avcıya uzattım:

- Yak bir cıgara bakalım!

Ağır bir tavırla:

- Burada tütün içilmez -dedi.

Sordum:

- Niçin? Namazgâh mı burası?

- Hayır!

- Ya ne?...

Başını salladı. Gizli bir şey söylüyormuş gibi yavaş-ıça:

- Burası Yalnız Efe'nin «sırrolduğu» yerdir - dedi.

Serin bir rüzgâr yağmurun fısıltısını çoğaltarak esiyor, üstümüzde siyah bir çadır gibi açılan çam dalları titriyordu. Anadolu'nun bu yalçın ufuklu, bu boş, bu kayalık, bu korkunç tarafı, Bozdağı'na giden bu ıssız yol eskiden beri eşkiya uğrağı idi; bunu biliyordum. Ben تنها bir geçidin gizli bir köşesinde uyuyan küçük bir köyde doğdum. Ger Ali'nin, Köroğlu'nun, Develi'nin, Cellav'ın menkıbeleri içinde büyüdüm. Bilmem onun için mi, eşkiya hikâyelerini dinlemeyi pek severim.

Paketimi cebime soktum.

- Anlat bana baba -dedim-, bu Yalnız Efe kim? Nasıl sır oldu?

İhtiyar avcı torbasının yanına bağdaş kurdu, çiftesini kucağına uzattı, iri elâ gözleriyle dik yarın keskin kenarına, karşıdaki yağmurla ıslanarak koyu kan rengine giren derin granit uçurumlara baktı, baktı. Sonra bana döndü:

- Anlatayım -dedi-. Ben şimdi elli yaşını geçiyorum. O vakit pek ufaktım. Onu gören kadınları dinledim. Kendisi hiç erkeğe gözükmezdi.

- Neye gözükmezdi? -diye sordum.

- Çünkü kızdı.

- Kız mıydı?

KAŞAĞI

AHIRIN avlusunda oynarken aşağıda, gümüş söğütler altında görünmeyen derenin hazin şırlıtısını işitirdik. Evimiz iç çitin büyük kestane ağaçları arkasında kaybolmuş gibiydi. Annem İstanbul'a gittiği için benden bir yaş küçük olan kardeşim Hasan'la artık Dadaruh'un yanından hiç ayrılmıyorduk. Bu babamın seyisi, ihtiyar bir adamdı. Sabahleyin erkenden ahıra koşuyorduk. En sevdiğimiz şey atlardı. Dadaruh'la beraber onları suya götürmek, çıplak sırtlarına binmek, ne doyulmaz bir zevkti. Hasan korkar, yalnız binemezdi. Dadaruh, onu kendi önüne alırdı. Torbalara arpa koymak, yemliklere ot doldurmak, ahırını süpürmek, gübreleri kaldırmak en eğlenceli bir oyundan ziyade, bizim hoşumuza gidiyordu. Hele tımar... Bu, en zevkli şeydi. Dadaruh, eline kaşığı alıp işe başladı mı, tiki tık... tiki tık... tıpkı bir saat gibi... yerimde duramaz,

- Ben de yapacağım! diye tuttururdum.

O vakit Dadaruh beni Tosun'un sırtına kor, elime kaşığı verir,

- Haydi yap! derdi.

Bu demir âleti hayvanın üstüne sürter, fakat o âhenkli tıkırtıyı çıkaramazdım.

- Kuyruğunu sallıyor mu?

- Sallıyor.

- Hani bakayım?..

Eğilirdim, uzanırdım. Lakin atın sağrısından kuyruğu görünmezdi. Her sabah ahıra gelir gelmez,

- Dadaruh, tımarı ben yapacağım, derdim.

- Yapamazsın.

- Niçin?
- Daha küçüksün de ondan...
- Yapacağım.
- Büyü de öyle.
- Ne vakit?
- Boyun at kadar olduğu vakit.

...

At, ahır işlerinde yalnız tımarı beceremiyordum. Boyum karnına bile varmıyordu. Halbuki en keyifli, en eğlenceli şey buydu. Sanki kaşağının muntazam tıkırtısı Tosun'un hoşuna gidiyor, kulaklarını kısıyor, kuyruğunu kocaman bir püskül gibi sallıyordu. Tam tımar biteceğine yakın huy-suzlanır, o zaman Dadaruh, "Höyt..." diye sağrısına bir tokat indirir, sonra öteki atları tımara başlardı. Ben de bir gün yalnız başıma kaldım. Hasan'la Dadaruh dere kenarına inmişlerdi. İçimde bir tımar etmek hırsı uyandı. Kaşağıyı aradım, bulamadım. Ahırın köşesinde Dadaruh'un pencesiz küçük bir odası vardı. Buraya girdim. Rafları aradım. Eyerlerin arasına falan baktım. Yok, yok! Yatağın altında, yeşil tahtadan bir sandık duruyordu. Onu açtım. Azıcık daha sevincimden haykıracaktım. Annemin bir hafta evvel İstanbul'dan gönderdiği hediyeler içinde çıkan fakfon kaşağı pırıl pırıl parlıyordu. Hemen kaptım, Tosun'un yanına koştum. Karnına sürtmek istedim. Rahat durmuyordu.

- Galiba acıtıyor? dedim.

Gümüş gibi parlayan bu güzel kaşağının dişlerine baktım. Çok keskin, çok sivri idi. Biraz körletmek için duvarın taşlarına sürtmeye başladım. Dişleri bozulunca tekrar tecrübe ettim. Gene atların hiçbiri durmuyordu. Kızdım. Öfkemi sanki kaşağıdan çıkarmak istedim. On adım ilerdeki çeşmeye koştum. Kaşağıyı yalağın taşına koydum. Yerden kaldıracabileceğim en ağır bir taş bularak üstüne hızlı hızlı indirmeye başladım. İstanbul'dan gelen, ihtimal, Da-

AND

BEN Gönen'de doğdum. Yirmi yıldan beri görmediğim bu kasaba hayalimde artık seraplaştı. Birçok yerleri unutulmuş eski, uzak bir rüya gibi oldu. O zaman genç bir yüzbaşı olan babamla her vakit önünden geçtiğimiz Çarşı Camiini, karşısındaki küçük, harap şadırvanı, içinde binlerce kereste tomruğu yüzen nehirciği, bazı yıkanmaya gittiğimiz sıcak sulu hamamın derin havuzunu şimdi hatırlamaya çalışırım. Fakat beyaz bir nisan¹ dumanı önüme yığılır. Renkleri siler, şekilleri kaybeder... Pek uzun gurbetlerden sonra vatanına dönen bir adam doğduğu yerin ufkunu koyu bir sis altında bulup da sevdiği şeyleri uzaktan bir an evvel göremediği için nasıl mahzun olursa, ben de tıpkı böyle meraka, sabırsızlığa benzer bir elem duyarım. O her akşam sürülerle mandaların, ineklerin geçtiği tozlu, taşsız yollar, yosunlu, siyah kiremitli çatılar, yıkılacakmış gibi duran büyük duvarlar, küçük, ahşap köprüler, nihayetsiz tarlalar, alçak çitler hep bu duman içinde erir...

Yalnız evimizle mektebi gözümün önüne getirebilirim.

Büyük bir bahçe... Ortasında köşk tarzında yapılmış bembeyaz bir ev... Sağ köşesinde her vakit oturduğumuz beyaz perdeli oda... Sabahları annem beni bir bebek gibi pencerenin kenarına oturtur, dersimi tekrar ettirir, sütümü içirirdi. Bu pencereden görünen avlunun öbür tarafındaki büyük toprak rengindeki binanın camsız, kapaksız tek bir penceresi vardı. Bu siyah delik beni çok korkuturdu. Yemeklerimizi pişiren, çamaşırlarımızı yıkayan, tahtalarımızı silen, babamın atına yem veren, av köpeklerine bakan hiz-

---

¹ Nisan: unutmama

metçimiz Abil Ananın her gece anlattığı korkunç, bitmez hikayelerdeki ayıyı, bu karanlık pencerede görür gibi olurdum. Bu vehim ile, rüya dinlemek, tabir etmek merakında olan zavallı anneme, her sabah ayılı rüyalar uydurur; iri, kuzgun bir ayının beni kapıp dağa götürdüğünü, ormandaki inine kapadığını, kollarımı bağladığını, burnumu, dudaklarımı yediğini, sonra Bayramiç yolundaki su değirmenin çarkına attığını söyler, ona birçok, "Hayırdır inşallah..." dedirtirdim. Tabir ederken benim büyük bir adam, büyük bir bey, büyük bir paşa olacağımı, bana kimsenin fenalık yapamayacağını temin ettikçe, yalan söylediğimi unuttur, ne kadar sevinirdim.

*

* *

Nasıl sokaklardan, kiminle giderdim? Bilmiyorum... Mektep bir katlı, duvarları badanasız idi. Kapıdan girilince üstü kapalı bir avlu vardı. Daha ilerisinde küçük, ağaçsız bir bahçe... Bahçenin nihayetinde ayakyolu, gayet kocaman aptes fıçısı... Erkek çocuklarla kızlar karmakarışık otururlar, beraber okur, beraber oynarlardı. "Büyük Hoca" dediğimiz kınalı, az saçlı, kambur, uzun boylu, ihtiyar, bunak bir kadındı. Mavi gözleri pek sert parlar, gaga gibi iğri, sarı burnuyla, tüyleri dökülmüş hain, hasta bir çaylağa benzerdi. "Küçük Hoca" erkekti. Büyük Hocanın oğlu idi. Çocuklar ondan hiç korkmazlardı. Galiba biraz aptalca idi. Ben arkadaki rahlelerde, Büyük Hocanın en uzun sopasını uzatamadığı bir yerde otururdum. Kızlar, belki saçlarımın açık sarı olmasından, bana hep "Ak Bey" derlerdi. Erkek çocukların büyücekleri ya ismimi söylerler, yahut "Yüzbaşı oğlu" diye çağırırlardı. Sınıf kapısının açılmayan kanadında sallanan "geldi-gitti" levhası yassı, cansız bir yüz gibi bize bakar, kalın duvarları tavana yakın dar pencerelerinden

FALAKA

HER SABAH Çarşı Camiinin arkasındaki harap zaptiye ahırlarının önünden, bir serçe sürüsü gibi, cıvıdayarak geçerdik. Mektep biraz daha ileride, alçak duvarlı, oldukça geniş bir avlunun ortasında idi. Bir kattı, etrafında yükselen büyük kestane ağaçlarının birbirine karışmış koyu gölgeleri, bütün çatısını kaplardı. Biz daha avlunun kapısından girmeden Hoca Efendinin bulunup bulunmadığını, şöyle bir bakar, anlardık:

- Abdurrahman-çelebi gelmiş mi be?
- Gelmiş, gelmiş...

Abdurrahman-çelebi, Hoca Efendinin ihtiyar eşeği idi. Siyah, huysuz, inatçı bir hayvan... Her sabah bizim gibi erkenden mektebe gelir, akşama kadar kalır; evlerimizden nöbetle getirdiğimiz kucak kucak otları, yazsa ağaçların, kışsa sol taraftaki apteslik sundurmasının altında yavaş yavaş yerdı. Ona su vermek, onu tımar etmek mektepte bir imtiyazdı. Hoca Efendiye kim yaranırsa bu mükâfatı kazanırdı. Mektebin kapısına dar, taş bir merdivenle çıkılırdı. İçeri girilince ta karşıya Hoca Efendinin rahlesi gelirdi. Rahlenin önünde top yavrusu müthiş, tuhaf bir tüfek gibi, siyah kayışlı, ağır falaka asılı dururdu. Hepimiz kırk çocuktuk. Kızları birkaç ay evvel bizden ayırarak başka yere kaldırmışlardı. Sınıf taksimi filan yoktu. Elifbe'yi, Amme'yi, her şeyi bir ağızdan okuyor, rakamları bir ağızdan sayıyor, bir ağızdan ilahi söylüyorduk. Bütün derslerimiz yeknesak, umumî bir bestenin asla manalarını anlamadığımız güfteleri idi. Hoca Efendi, ak sakallı, uzun boylu, bağırtnan bir ihtiyardı. Yaz, kış, daima cübbesiz, aptes almaya hazırlanmış gibi kolları paçaları çıplak, sıvalı, yerinde otururdu. Öğleden sonra Çarşı Camiini süpürme-

ye gidip hiç gelmeyen kalfa daha gençti. Müezzinlik de yapıyordu. Bize şeker, leblebi, keçiboynuzu, hünnap, iğde vesaire satardı.

Gönen'den geldiğimiz günden beri bu mektebe devam ediyordum. Ama dersten mersten hiç haberim yoktu. Bir ağızdan okumaya başladık mı, ne olursa olsun, ben karışır, bağırmaya başladım. En birinci zevkim falaka tutmak!... Fakat bir gün Hâkim Efendi ile setre pantolonlu, gülmez suratlı biri geldi.

- Kaymakam Bey! Kaymakam Bey! dediler.

Sakalsız, esmer, uzun boylu, aksi bir adam. Kapıdan girer girmez Hoca Efendinin işareti üzerine hepimiz ayağa kalktık. Birisini çağırıyormuş gibi elini, başını sallayarak bizi oturttu. Hepimizi ayrı ayrı gözden geçirdi. Birkaçımızı okutmak istedi. Halbuki biz tek ağızla, ahenksiz okuyamazdık. Yüzünü buruşturdu. Yere bakarak başını salladı. Sonra gözlerini Hoca Efendinin başında asılı duran falakaya dikti: Baktı, baktı. Ömründe ilk defa bir falaka görüyormuş gibi dikkatle baktı. Döndü, selam vermeden çıkarken,

- Biraz dışarı gelir misiniz, Hoca Efendi?..

Hoca Efendi titreyerek divan duruyor gibi kollarını önüne kavuşturarak yürüdü. Hâkim Efendi ile kaymakamın arkasından bahçeye çıktı. Dışarda ne konuştuklarını bilmiyorduk. Lakin falaka ertesi gün yerinde yoktu.

“Falaka yasak olmuş...” diyorlardı. Sözde kaymakam bey yasak etmiş!

Dayak korkusu kalkınca, biz, kırk çocuk, öyle azdık, öyle kudurduk ki... Ne yaptığımızı bilmiyor, artık hiç hocayı dinlemiyor, yüzüne leblebi atıyor, minderine iğne koyuyor, pabuçlarını saklayıp onu saatlerce arattırıyor, yalvartıyorduk. Dayaksız bizi okutamayacağını anlayan Hoca Efendi, nihayet yine bir gün falakayı çıkardı. Ama başucuna asmadı, oturduğu minderin arkasına sakladı. Fakat şimdi kim kabahat yaparsa eskisinden fena dövüyordu.